

Pozdravljeni.

Danes boš raziskoval spremembe, ki jih je razvil človek v mlajši kameni dobi. V tej dobi so pri nas živeli koliščarji na Ljubljanskem barju. Natančno preberi spodnje besedilo. Nato pa si v zvezek izpiši glavne novice mlajše kamene dobe.

Lista ni treba natisniti.

ŽIVLJENJE KOLIŠČARJEV NA LJUBLJANSKEM BARJU

V mlajši kameni dobi se je človek stalno naselil. Ostanke bivališč iz mlajše kamene dobe so našli tudi na Ljubljanskem barju. V hišah na kolih so ljudje na Ljubljanskem barju vztrajali z več prekinitvami kar 2500 let. Najstarejša kolišča so iz dobe okoli 4500 let pred našim štetjem. Bogate arheološke najdbe nam pripovedujejo o življenju koliščarjev.

Raziskave pilotov – lesenih nosilcev, na katerih so stale hiše, kažejo, da so bile hiše v koliščih različno velike. Stene hiš so bile narejene iz lesa, iz prepletenih vej, ometane so bile z glino.. Strehe so krili s slamo, škodlami ali drevesno skorjo.

Kako so živeli, s čim so se prehranjevali koliščarji? Poselitev je bila mogoča po otoplitvi po zadnji ledeni dobi. Pomemben del prehrane so bili sadeži in plodovi iz narave. Začeli so obdelovali so polja in gojiti živino. Gojili so ovce, koze in govedo, veliko mesa pa so si zagotovili z lovom na jelene, srne, divje prašiče, bobre, vidre, vodne ptice.

Koliščarji so bili tudi spretni rokodelci. Novost v tem času so kamnite sekire in kladiva. Luknjo za nasaditev so zvrtali s pomočjo votle kosti in ostrega peska. Na koncu so orodje še lepo zgladili. Tako so dobili veliko bolj uporabno orodje.

Izdelovati so začeli lončeno posodo. Potrebovali so jih za shranjevanje hrane in kuhanje. Osnovne surovine – gline – je bilo v okolici vedno dovolj. Vse posode so bile izdelane ročno saj lončarskega vretena še niso poznali. Lončeno posodo so tudi lepo okrasili. Nazadnje so jo še žgali, da ni bila porozna in ni puščala tekočine.

Skupina ljudi, ki je imela najverjetneje že v prazgodovini poseben položaj, so bili rudarji in predelovalci rude. Prvi predelovalci rude so uporabljali samorodni baker. Izdelke so kovali s segrevanjem rude. Za predelavo rude so bile potrebne visoke temperature – tudi čez tisoč stopinj Celzija. Za doseganje takih temperatur so na odprtih kuriščih dodajali zrak z mehovi. Na najdiščih se tako poleg orodij in kalupov za njihovo izdelavo odkrili tudi različne talilne pripomočke – valjaste nastavke za mehove in pihalne cevi, talilne lončke in zajemalke.

Ostanki tkanine so izjemno redki. O izdelavi tkanin nam pripovedujejo pripomočki za predenje in tkanje. Za izdelavo tkanin je bilo treba najprej pripraviti prejo. Surovine za izdelavo so bile rastlinska vlakna - lan, ki so ga že gojili, med živalskimi vlakni pa volna ovac, ki so bile med udomačenimi živalmi najštevilčnejše. Pri predenju so se iz preje vlekli niti, ki so se navijale na preslico ali vreteno. Predilna vretenca, različnih oblik in izdelana iz gline, so zelo pogosta najdba v prazgodovinskih vaseh. Verjetno so imela mesto v prav vsakem domu. Za tkanje so že uporabljali statve, pomembna je bila obtežitev nitk. Teža uteži, ki so jih prav tako pogosto našli v prazgodovinskih hišah, je vplivala na gostoto tkanja. Oblačila in obutev so izdelovali tudi iz živalskih kož. Za šivanje so uporabljali šivanke, izdelane iz živalskih kosti. Nitke so poleg šivanja oblačil uporabljali še za izdelavo vrvi, ribiških mrež in drugih izdelkov.

Tudi v prazgodovini so ljudje premagovali na stotine kilometrov! To dokazujejo uvoženi predmeti in surovine, ki so potovale tudi 500 kilometrov daleč. Izdelki iz različnih delov sveta razkrivajo tedanje trgovske poti. Koliščarji niso gradili cest. Po kopnem so poti premagovali peš, od konca 4. tisočletja naprej pa tudi z vozovi, ki jih je verjetno vleklo govedo. Najbolj običajne so bile vodne poti. Najpogostejše prevozno sredstvo so bili čolni drevaki ali deblaki, izdelani iz enega debla. S čolni, dolgimi tudi 12 metrov ali več, so prevažali tudi večje predmete. Najstarejše leseno kolo na svetu je staro 5200 let. Najdeno je bilo leta 2002 na Ljubljanskem barju. Poleg ostankov kolesa so našli tudi os, ki se je snela s kolesa. Kolo in os sta po mnenju strokovnjakov pripadala prazgodovinskemu dvokolesnemu vozu. Kolo je skrbno izdelano iz žilavega in trdega jesenovega lesa, os je iz hrastovine.

Če želiš izvedeti, kako si je pisatelj Janez Jalen zamislil življenje na Ljubljanskem barju, preberi njegovo knjigo z naslovom Bobri.

SPREMEMBE V MLAJŠI KAMENI DOBI

1. Stalna naselitev.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.